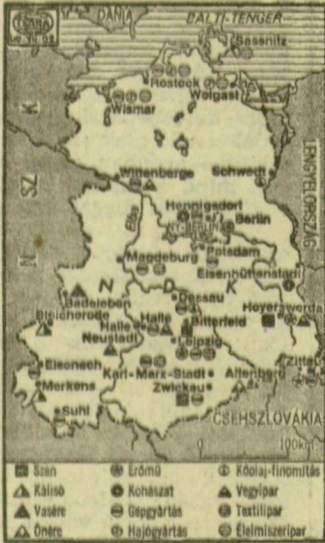

Huszonöt éves az NDK

1949. október 7-én alakult meg az első német munkáspárt állam, a Német Demokratikus Köztársaság. Területe 108 174 km², lakosainak száma 17,2 millió. Az ipari termelésben a világon 10., Európában a 6. helyen áll, az egy főre eső termelés és fogyasztás tekintetében a szocialista tábor országai között az első helyet foglalja el.

Az NDK területén a második világháborúban sokkal több város és ipartelep pusztult el, mint a nyugati övezetekben. A háború utáni Németország kettéválása után felbomlottak a történelmileg kialakult gazdasági kapcsolatok, a zömében nyugati területeken levő alapanyagipar elszakadt a feldolgozóiparral rendelkező keleti területektől.

Az NDK-ban a megalakulás után kellett az önálló nyersanyag- és energetikai bázist, saját nehéz-, gép- és vegyipari objektumokat létrehozni. E program megvalósításának első szülötte volt az 1946-ban alapított, ma 50 000 lakosú Eisenhüttenstadt, az NDK nehéziparának központja. Az NDK szerb nemzetiségű vidékén található a 65 000 lakosú Hoyerswerda, amelynek közelében működik az ország egyik legnagyobb erőműve, és külszíni fejtésű szénbányája, a Schwartz Pumpe. A 70 000 lakosú új szocialista város Halle-Neustadt, az NDK fejlett vegyiparának központja. 2,5 milliárd márkát ruháztak be az Odera mellett épült 45 000 lakosú Schwedt, 7600 dolgozót foglalkoztató petrokémiai kombinátba, amely a Szovjetunióból érkező kőolaj dolgozza fel.

Az NDK berlini határainak 1961. augusztus 13-án történt lezárása után megkezdődött a szocializmus átfogó építésének szakasza. A gazdasági eredményeket politikai sikerek kísérték, amely a két német állam viszonyának rendezésében és a Német Demokratikus Köztársaságának a világ 111 országával létesített diplomáciai kapcsolatában jutott kifejezésre.

Jelenlegi ötéves terv 3. évében (1973) 76,9 milliárd kWó villamos energiát termeltek, 147,1 ezer db szemlélygépkocsi hagyta el a szerelőszalagot, 246 millió tonna barnaszén hoztak a felszínre. Ebben az időszakban a nemzeti jövedelem 5,5, az ipari termelés 6,8, a mezőgazdasági termelés 1 százalékkal növekedett az előző évről (1972) viszonyítva. 1971-73 között mintegy 330 ezer lakást építettek fel.

A Monosza-hegy tővében

Harminc éve, 1944. október 8-án kezdte meg a salgótarjáni szénmedencében harci tevékenységét a szovjet földön szervezett, és Nógrádi Sándor vezetésével érkező partizáncsoport. Ejtőernyővel szálltak le a Rimaszombat melletti erdőbe. S mindjárt földet érésük után tűzharcot kellett vívniuk német egységekkel és portyázó csendőralakulatokkal. Losoncól északra és az Alacsony-Tátrában szlovák és magyar munkások, forradalmárok, antifasiszták, szökött katonák és munkaszolgálatosok csatlakoztak a csoporthoz, melynek létszáma hamarosan százra gyarapodott. Harcok és nagy erőpróbák közepette az egység eljutott a Garamig, átkelt a folyón, s falvak tucatját útbajajta, megerősítet, ezer veszélyt rejtegető éjszakai menetelésekkel eljutott az Ipolyhoz, majd a losonc-balassagyarmati vasútvonalon át Salgótarján-Lapujtő közelébe Bagolypusztára.

Harminc évvel ezelőtt egy alkalommal futárral levelet küldött Losoncra, a város nemzeti bizottságához, azzal a felszólítással, hogy jöjjen el tárgyalni két megbízottjuk az erdőbe. A losonciak el is küldték Hódosi József bádognemestert és Gleszk János ügyvédjelöltet. A megbeszélés eredményeként a város vezetősége téli ruhaneműt, kőszert és gyógyszert küldött a partizánoknak, leállította egy hadi fontosságú üzem termelését Losoncon.

Sok visszaemlékezés, közöttük Nógrádi Sándornak, a hatvanas években megjelent két könyve szól a Monosza-hegy tővében vívott partizánharcokról, Ragyóc, Somoskő és a többi község lakóinak bátorságáról, hőstetteréről. Bandúr Gyula, Benyus János, Márton András bányászok, fiaikkal együtt vettek részt a harcokban. Ellismeréssel és kegyelettel emlékeznek a résztvevők Valasek József építőmunkásról, aki hősi halált halt, csakúgy, mint a Mucsényból való Szvetlik Barna, vagy Lapin, a szovjet, Hönig, a szlovák partizán és mások.

A Nógrádi-Tömpe partizánegység december végén a Csengőkö tővében Abroncsos pusztán vívta utolsó csatáját egy SS-alakulattal. Az összecsapás során tizenhat partizán áldozta életét. Az osztag az év végén a felszabadító szovjet csapatokhoz csatlakozott.

Nógrádi Sándor visszaemlékezésében mondta el, hogy

Vadász Ferenc

OKTÓBER 6

Társadalmi emléknapiakon nemzeti és munkásmozgalmi eseményekről emlékezünk. Ezeknek az alkalmaknak hangulata, színe van: piros léggömbös, zászlós vidámság, tűzijáték, májusfa, utcabál. Az öröm, a hála, a felszabadultság keríti hatalmába az ünneplőket.

Vannak azonban másfajta emléknapiaink is, amelyek szomorúak és szürkek, amikor elborul az arc, amikor gyűlölet a szív és lehajlik a fej. A mai nap dátuma ezek közé tartozik.

125 évvel ezelőtt — 1849. október 6-án — ezen a napon oltotta ki a hiéna-önkéntény bosszúja a magyar honvédsereg tizenhárom vezető tábornokának életét. Tizenegyediknek végzett — egész Európa közvéleményének döbbenetére

— a mindig királyhű Batthyány Lajossal, az első felelős magyar miniszterelnökkel is. A terror nem ért véget az aradi és pesti kivégzésekkel. A história évilapjal, százhusz — ítélet alapján — kivégzettek említenek. És hol vannak akkor még a névtelenek, a szökés közben vagy ellenálláskor lemészároltak. Ezek kerültek a várbörtönök mélyeibe, a hírhedt Kufstein és más, történelmünk szomorúan ismert helyek gyilkos kazamátáiba. Kényszerbesorozottak, menekülők, családjuktól szétválasztottak, fizetési teljesítők ki a gyászos képet. A nagy német költő, Heine, aki Európa legjobbjaival együtt végig nagy figyelemmel kísérte népünk harcát, elkeseredetten írta akkoriban, 1849 őszén:

„Meggdült a szabadság végső reménye
Halálra vérzik immár Magyarország...”

Eddig a tények, amelyek nemzeti emlékeztünk legszomorúbb napját képezik kiemelkedő helyet biztosítanak október 6-ának.

Minden olyan társadalmi rendszer, amely magát a haladó nemzeti hagyományok örökösének is tekint, méltán veszi a jogot arra, hogy a múltat saját igazságainak szemszögéből tekintse, felhasználja ideológiai

glóriájában, közművelődésében. Az összefoglaló névvel aradnak nevezett vértanúk példája nekünk nem egyszerűen a becslés és hűség példája. Természetesen az is. Ezek a katonák és politikusok végig esküjükhöz és meggyőződésükhöz híven küzdöttek, viselkedtek. Ha végigtekintünk az áldozatok névsorán, történelmi magyar nevek és egyszerű magyar

parasztek, polgárok, katonák és értelmiségiek neve mellett a nem magyar és nem magyarországi származásúak tömegével találkozhatunk. A tábornokok közül Damjanich, Knézich, Pöltenberg, Lehner, Leiningen-Westerburg és mások; a külföldi segélycsapatok (légiók) kivégzett vezetői a valóságos nemzeti, társadalmi haladás mindenkorai internacionalizmusát, a korabeli magyarországi és európai ügyek összetartozását, a társadalmi haladás ügyének a nemzeti, nemzetiségi korlátokat szétfeszítő jelentőségét mutatják. Ahogy az ellenkező oldalról a császár és a cár szövetsége figyelmeztet a visszahúzó, haladásellenes erők nemzetköziségére is.

Október 6. emlékező nemzeti gyásznappá lett. Olyan memóriává, amelyet azóta is ápol az ébren tartó emlékezet, és amelynek immár 125 éves története van. Olyan eseményekkel, mint a háborúellenes híres tüntetés a Batthyány-örökmécsénél. Ezt a megmozdulást hazafias és kommunista fiatalok szervezték, bizonyítékul annak, hogy a munkásmozgalmat magának érezte a hősök emléké, a nemzeti függetlenség és társadalmi haladás összefüggésének jelképét látta bennük.

KATA Mihály: Gyógyszerészdoktorok és gyógyszerészek avatása a Szegedi Orvostudományi Egyetemen. Gyógyszerészet, szeptember.

SZABO Sándor: Kirakatverseny Szegeden. Kirakat, szeptember. [Fényképpel.]

SCHÖFFER Jend: Szegedi Kábelgyár. — Jövőre a többiek is lakáshoz juthatnak. Vasas, szeptember.

K. Ö.: A IV. ötéves terv befejezéséről tanácskoznak Csongrád megyében. Szövetkezeti Hírlap, szept. 14. [Az ipari szövetkezetek megyei szövetségének elnöksége.]

Szegedi Házipari Szövetkezet. — Erőteljes fiatalítás előtt, a termékek korszerűsítése közben. Szövetkezeti Hírlap, szept. 14. [Fényképpel.]

KOHIDI: A munkáról — felelősségtudattal. — A kongresszusi vállalások teljesítését értékeltek Szeged állomáson. Magyar Vasutas, szept. 16.

Meghalt dr. Karády István. Magyar Hírlap, Magyar Nemzet, szept. 24. [Az orvostudományi egyetem professzora.]

A pusztaszeri nemzeti emlékpark tervpályázatának díjkiosztása. Kertészet és Szőlészet, szept. 26. [Fényképpel.]

Szeged a hazai lapokban

1974/40

A. M.: Simai Mihály: Kenyér-szegő. Magyar Hírlap, szeptember. 28. [Könyvismertetés.]

Megjelent a Kincskereső. — Új ifjúsági folyóirat indult. Magyar Hírlap, Magyar Nemzet, Népszava, szept. 28. [A tanárképző főiskola folyóirata országossá vált.]

HEGEDŰS András: Móra Ferenc és Kiss Lajos barátsága. Alföld, október.

MARTINKÓ András: Non fiction a millenniumi Szegedről. — Bereczli A. Károly: Hullámsír. Új Írás, október. [Könyvismertetés.]

Az ország legnagyobb feszítvő hídja épül Szegeden. Esti Hírlap, okt. 1.

KESERU Ernő: Pályakezdő diplomások. — Erősödő hivatás-

tudattal. Magyar Nemzet, okt. 1. [A megyei népi ellenőrzési bizottság vizsgálatoról.]

TÓTH B[é]la: Természetvédelem. — Magasból a vadvis. Tükör, okt. 1. [Fénykép a fehérítő kilitótoronyról.]

Csongrádban. — Védett ősláp, facsoport. Esti Hírlap, okt. 2. [Zsombó és Csengele határában.]

FARKAS Pálné: Üzemi tapasztalatok. — Kendertermesztés Csongrádban. Figyelő, okt. 2.

ZABELKIN, N.: Az első nap magyar földön. Lobogó, okt. 2. [Visszaemlékezés Szeged fölzsabadítására. Fényképekkel.]

MARTY Barna: Kaján Tibor kettőse. Ország-Világ, okt. 2. [Budapesti és szegedi kiállításáról.]

SZELEVENYI Árpád: Csökken a termőkorú gyümölcsfaállomány. — Csongrád megyei helyzetkép. Kertészet és Szőlészet, okt. 3.

Ötvenéves a mezőgazdasági kutatás Szegeden. — Kétnapos jubileumi ünnepségsorozat kezdődött. Magyar Hírlap, Népszava, okt. 4.

Új gabonakutató laboratórium Szegeden. — Fél évszázados a déli-alföldi mezőgazdasági kutatás. Népszabadság, okt. 4. [Fényképpel.]

Javuló útbaigazítás

Korábban meglehetősen sokat írtunk arról, hogy a város vendégei, az áttazók rendre eltévednek Szegeden, nemcsak a sok fölbontott utca, az útépitések miatt, hanem az útbaigazító táblák hiánya miatt is. Azóta már javult a helyzet, mivel a KPM vásárhelyi közúti igazgatósága jó néhány új táblát helyeztetett el a város legforgalmasabb pontjain.

A Szegeden átutazók biztonságosabb tájékozódását szolgálja a Moszkvai körúton, a Petőfi Sándor sugárúti csomópont előtt elhelyezett nagyméretű tábla, amely jól láthatóan jelzi, hogy az 5-ös út jobbra kanyarodik. Ugyancsak a tájékoztatás javítását szolgálják az új útburkolati jelek, s a besorolás előjelző táblák — amelyeket esetenként kiváltítanak — is föltüntettek, hogy merre halad az 5-ös út. Ezután remélhetőleg kevesebben fogják a Bécsi körúton keresni a Belgrád felé vezető utat.

Javult a tájékoztatás a 43-as úton is. A Marx téri kereszteződésben négy nagyméretű tábla jelzi a Makó — Nagylak felé vezető utat, illetve az arról érkezőknek Budapest és Belgrád irányát. A közúti igazgatóság az I. kerületi tanácsi hivatallal közösen nagyméretű tájékoztató, útbaigazító táblákat helyeztetett el, végig a 43-as út szegedi átkelő szakaszán. A Makó felől érkezőket a hídon is nagyméretű tábla tájékoztatja Budapest, Baja és Belgrád irányáról. A Székely soron is új tábla tájékoztatja a nemzetközi forgalomban résztvevő tehergépkocsik vezetőit arról, hogy Nagylakon egyelőre még nem engednek át teherjárműveket.

A következő szezonig különben várhatóan tovább javul a tájékoztatás a szegedi utakon. A KPM vásárhelyi közúti igazgatósága megállapodott ugyanis a városi tanács közlekedési osztályával, hogy kölcsönösen megvizsgálják egymás információs rendszerét, a Szegedi Tervező Vállalat pedig ennek alapján megtervezi a város közútjain a tájékoztató táblák egységes rendszerét.

Variációk egytémára

Nagy András rajzai

